

SKUP 2008 – 28

Prosjekt: Gjeng-Oslo
Medarbeider: Harald S. Klungtveit m.fl
Publikasjon: Dagbladet og Dagbladet.no
Publisert: Oktober 2008
Medium: Avis og nett
Tema: Samfunn/Kriminalitet

Gjeng-Oslo, et innblikk i Oslos underverden

Publisert i Dagbladet.no og Dagbladets papirutgave, hovedsakelig i perioden 5. til 17. oktober. Vi har også jobbet videre med prosjektet i resten av 2008 og fortsetter arbeidet i 2009.

Sindre Granly Meldalen, Harald S. Klungtveit, Hans-Martin Thømt Ruud, Øistein Norum Monsen, Anders Holth Johansen.

Dagbladet
Sendag 5. oktober 2008 Nr. 273. Uke 40. 140. årgang. Løssalg kr 15,00 € 3 utenfor Norden

Hemmelig rapport om 158 gjengmedlemmer

KRIGEN i Oslos UNDER-VERDEN

DAGBLADET AVSLØRER Slik opererer gjengene

NYE LEDERE: Gamle fiender samarbeider nå tett. Samtidig oppstår nye, livsfarlige konflikter. En rapport avslører at gjengkrigen langt fra er over - og at nye ledere har tatt over. **SIDE 5, 6, 7, 8 OG 9**

Dagbladet/Dagbladet.no
PB. 1184 Sentrum
0107 Oslo
Havnelageret, Langkaia 1
Telefonnummer: 24 00 10 00

Kontaktperson:
Harald S. Klungtveit
Dælenenggata 12c, 0567 Oslo
Telefon: 41 21 50 90
E-post: hkl@dagbladet.no

Redegjørelse for arbeidet

De kriminelle Oslo-gjengene har med ujevne mellomrom preget nyhetsbildet i Norge. Men under pressens radar har nye gjenger og maktkonstellasjoner vokst fram. Dagbladet kunne

gjennom en serie artikler avsløre fire nye kriminelle grupperinger i Oslo, og avdekke fraksjons- og maktkamp innenfor de etablerte kriminelle miljøene (A/B).

For hundrevis av ungdommer i Oslo og omegn er gjengenes makt og innflytelse helt reel – enten som karrieremulighet eller som en truende skygge i hverdagen.

I sommer fikk vi, via en kilde, tilgang til et av Oslo-politiets strengt hemmelige beredskapsdokumenter i kampen mot de kriminelle gjengene.

Det ble starten på et flere måneder langt arbeid som skulle innebære møter med blant annet gjengledere, løpegutter, taxisjåfører, forskere og politifolk, og gjennomlesning av et hundretalls dommer, samt noen truende tekstmeldinger.

Hensikten med arbeidet var å gi offentligheten et unikt innblikk i Oslos underverden og gjengmiljøene.

Faksimiler av samtlige relevante saker og DVD er vedlagt.

Slik kom vi i gang

I august i fjor fikk en av Dagbladet.nos reportere nærmest ved en tilfeldighet og via omveier tilgang til et unikt politidokument.

Dokumentet var oppsiktsvekkende. Det inneholdt en liste med 158 navn, der de aller fleste var menn i aldersspennet 16 til 40 år, som politiet i Oslo knyttet til fem forskjellige kriminelle gjengmiljøer. Dokumentet var utstyrt med blant annet bilder, adresser på enkelte, noen telefonnummer, adresser politiet skulle sjekke dersom det smalt i miljøene, gjengtilknyttede drosjer i hovedstaden og navn på firmaer gjengpersoner angivelig var tilknyttet.

I det omfattende dokumentet var det også oppført navn på noen få kjæresten og personer enkelte gjengindivider skal ha noe uoppgjort med, deriblant en torpedo.

Ved hvert gjengnavn i rapporten var det oppført en tittel som oppga individenes status i de forskjellige miljøene – om de var sentrale, i nettverket eller perifere.

Enkelte var oppført med kriminell bakgrunn og tidligere kontakt med politi.

Dokumentet utgjorde en oversikt over miljøet som vi aldri tidligere har sett.

Men det var stort sett fragmenterte opplysninger, som alene ikke ga stort mer informasjon enn det vi allerede har beskrevet.

Vi skjønnte at dokumentet vi hadde fått tak i potensielt kunne sette personer i fare hvis det havnet i feil hender.

Vi kontaktet derfor Eirik Jensen, lederen for Oslo-politiets gjengprosjekt og Øyvind Nordgarden, seksjonssjef for organisert kriminalitet i Oslo-politiet, og fortalte at vi hadde noe de ville ha interesse av. Vi fortalte ikke umiddelbart hva vi satt på, men fikk i stand et møte med Jensen dagen etter.

Vi skannet og kopierte selvsagt dokumentet, men sørget for at det ikke ble tilgjengelig for andre enn reporterne i prosjektet, samt Morten Øverbye, redaktør for Dagbladet.no, og Frode Hansen, kveldsredaktør i Dagbladet med lang erfaring som krimreporter.

Eirik Jensen møtte opp i Dagbladets lokaler i Havnelageret. Reporterne Klungtveit, Meldalen og Monsen, samt Rolf Fiske, leder for nyhetsavdelingen i Dagbladet, og Morten Øverbye, deltok i møtet.

Vi var i forkant av møtet ikke sikre på hva slags dokument vi faktisk hadde fått tak i. Men vi var sikre på at det var ekte, og det var datert i juni 2008.

Da Jensen fikk originaldokumentet tilbake, kunne han fortelle at det var et beredskapsdokument som til en hver tid ligger tilgjengelig i bilene til gjengprosjektet.

Han uttrykte takknemlighet over å få dokumentet tilbake, men lurte selvsagt på hvor vi hadde fått det fra. Det kunne vi ikke fortelle. Det kan vi av kildevern heller ikke gjøre i denne rapporten.

Dokumentoverleveringen utviklet seg til å bli en samtale med Jensen, der han kunne fortelle litt om hvordan gjengprosjektet jobber opp mot miljøene, samt forklare enkelte mekanismer i miljøet.

Møtet var nyttig på flere måter. Det var viktig for oss å spille med åpne kort overfor politiet i forhold til hva slags informasjon vi hadde fått, og det var nyttig med et første, lite innblikk i hva politiet faktisk holdt på med og tenkte. Vi fikk muligheten til å stille noen grunnleggende spørsmål, og oppklart enkelte misforståelser.

Vi foretok for øvrig et formelt intervju med Jensen omtrent to måneder etterpå, etter at vi hadde gjort en rekke egne undersøkelser.

Prosjektets sentrale problemstilling

Prosjektets sentrale problemstilling var å gi den norske offentligheten et unikt innblikk i Oslos kriminelle gjengmiljøer; Hvem er de? Hvor farlige er de for samfunnet? Hvor mange er de? Hva driver de med? Hvordan rekrutterer de medlemmer? Hvordan er styrkeforholdet mellom de ulike gjengene? Hvordan kan gjengproblemene reduseres og hvordan jobber politiet med dette? Hvor godt kjenner politiet egentlig til det kriminelle gjengmiljøet i hovedstaden? Og finnes egentlig A og B-gjengen?

Vi fant en rekke opplysninger som overrasket oss og som dels nyanserte politiets virkelighetsbeskrivelse og i enkelte tilfeller var direkte motstridene med hva politiet så ut til å mene. Et eksempel er at det i politiets dokument framgikk at en torpedo som hadde jobbet for B-gjengen var truet på livet. Vi fant imidlertid ut at vedkommende faktisk pleiet sosial omgang med personene som politiet mente ville drepe ham.

Endring av problemstillingen underveis

Hovedproblemstillingen ble ikke endret drastisk, men vi bestemte oss etter hvert som vi ble klokere for å konkretisere arbeidet målrettet mot frittstående saker innenfor samme tema.

Vi valgte å publisere de første artiklene i forbindelse med oppstarten i den såkalte Brasil-saken, der store deler av familien Rasool stod tiltalt. Da hadde vi jobbet i over to måneder med prosjektet.

I politiets beredskapsdokument var Rasool-brødrene plassert øverst i B-gjengen-hierarkiet. Men disse er i praksis satt ut av spill for øyeblikket, på grunn av rettssaken, der de er tiltalt for heleri og hvitvasking av millionbeløp, og politiet mener det ikke er samsvar mellom brødrenes lovlige inntekter og deres forbruk. En hovedutfordring for oss ble da å forsøke å finne ut hvordan dette påvirket B-gjengen. Oppstod det et maktvakuum? Hadde andre tatt over? Hvordan fungerte det egentlig? Vi fant flere oppsiktsvekkende opplysninger og koblinger som aldri tidligere har vært kjent for offentligheten.

De to første sakene ble publisert 5. oktober:

Slik ser gjeng-Oslo ut akkurat nå:

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/04/549173.html>

- Denne gjengtoppen (27) kan bli drept når som helst:

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/04/549171.html>

Hvem anonymiseres?

En av våre utfordringer før publisering var hvordan vi skulle klare å utnytte det omfattende bildemateriale vi hadde fått tilgang til. Vi satt med en omfattende bildebase. Dilemmaet var hvem vi kunne identifisere med fullt navn og bilde.

Dette temaet var oppe til store interne diskusjoner i forkant av publiseringen av den første saken. Noen mente at Dagbladet og Dagbladet.no burde identifisere samtlige gjengmedlemmer med navn og bilde – som første norske medium i historien. Denne versjonen la vi raskt fra oss da det ikke på noen måte var etisk forsvarlig å gjøre dette. I løpet av våre undersøkelser hadde vi avslørt at flere av personene ikke var tilknyttet miljøene på den måten politiet ville ha det til. Vi la oss på en linje der vi skulle identifisere personer som enten var identifisert tidligere, eller som nylig hadde blitt dømt for alvorlig kriminalitet, eller som var i en situasjon der identifisering var naturlig. De mest sentrale Rasool-brødrene var i en slik situasjon da de sto tiltalt i en svært alvorlig kriminalsak der påtalemyndigheten mener de tar del i et organisert kriminelt nettverk som faller inn under Straffeloven §60a – den såkalte ”mafiaparagrafen”.

Mange av de andre lederskikkelsene i de forskjellige miljøene sto ikke tiltalt i lignende saker i umiddelbar framtid da publisering nærmet seg, og var heller ikke dømt for alvorlig kriminalitet. Vi hadde med andre ord ikke grunnlag for å identifisere personene.

Finnes A- og B-gjengen?

Et sentralt spørsmål for oss var hvorvidt de tabloidvennlige navnene på gjengene var tilslørende eller reflekterte noe reelt. Å dele et kriminelt felt opp i "A-gjengen/Young Guns, B-gjengen, Grønlandsgutta, Furuset Bad Boys og Holmliagjengen" kan virke som en farlig forenkling og tabloidisering av en mer komplisert og kaotisk kriminell virkelighet.

Vi la tidlig fra oss disse bekymringene: Arbeidet vårt viste at medlemmenes tilhørighet til og bevisstheten rundt "merkevarebyggingen" av sin egen gjeng er helt reell, og eksisterer også utenfor medienes behov for sekkebetegnelser og klingende kallenavn. Grønlandsgutta,

Furuset Bad Boys og Holmliagjengen har vokst fram som grupperinger med sine navn og sin selvbevissthet uten mediernes hjelp. I samtaler med A-gjengen/Young Guns, var det klart at medlemmene både ønsket å distansere seg fra merkelappen A-gjengen/Young Guns, samtidig som de på eget initiativ kom til oss for å forsvare A-gjengens/Young Guns sin ære. De understreket også at fiendskapet til de andre grupperingene var helt reell, og fulgte de skillelinjer vi presenterte.

Alle reporterne som ble involvert i prosjektet har jobbet i vanlig nyhetsturnus under veis. I perioder har enkelte av reporterne jobbet fulltid med prosjektet, mens andre har jobbet mest med andre oppgaver. Det at vi har vært såpass mange reportere har gjort at vi har vært fleksible i forhold til når oppgaver har blitt løst, og vi har kunnet byttet på å ta de mest krevende jobbene etter hvem som har hatt kapasitet.

Metodebruk:

Vi fikk etter kort tid et svært omfattende kildemateriale. Det ble avgjørende å systematisere dette på en så fornuftig og effektiv måte som mulig.

Vi så på flere mulige databaseløsninger, og endte til slutt opp med et søkbart excel-dokument der vi la inn alle navn og så alle opplysninger knyttet til disse navnene. Vi lagret alle relevante dokumenter i en mappe bare de involverte reporterne har tilgang til, og lenket så til disse dokumentene, for eksempel dommene og bildene av hver enkelt person, i det sentrale excel-dokumentet. Dette ga oss etter hvert en svært god oversikt over de aktuelle miljøene, samt posisjonene til enkeltpersonene.

Arbeidet ble i første omgang å bakgrunnsjekke alle personene som politiet mente var en del av det kriminelle gjengmiljøet i Oslo. Vi kjørte de 158 navnene fra dokumentet gjennom offentlige registre som eiendomsregisteret og motorvognregisteret.

Samtlige ble sjekket gjennom søkemotorer, som for eksempel Google. Bizweb som er koblet til Brønnøysund-registrene var også et svært nyttig verktøy.

Venners venner

Svært mange nordmenn mellom 15 og 40 har nå en konto i nettsamfunnet Facebook, og blant dem er det mange straffedømte kriminelle.

I forbindelse med gjengprosjektet har en av journalistene brukt mye tid på research via Facebook, noen ganger fem-seks timer i strekk, for å finne flest mulig av gjengmedlemmenes kontoer og hva slags informasjon de publiserer om seg selv og andre interessante personer. Arbeidet var først mest en nysgjerrig atspredelse med tilfeldige navnesøk som så ut til å gi marginalt med informasjon, men en mer systematisk utforskning av Facebook viste seg å gi resultater.

De fleste av mennene vi har sett på som interessante har «lukkede» Facebook-profiler, det vil si at kun deres «venner» har tilgang på teksten og bildene de publiserer. Men nesten ingen ser ut til å ha latt seg bekymre av at listen med «vennene» deres likevel er tilgjengelig (om man ikke har aktivisert svært restriktive privatlivsinnstillinger).

Ved å starte i en venneliste og systematisk gjennomgå hundrevis av navn, dukket det ofte opp flere interessante navn. Disse har sine egne vennelister, som vi gjennomgikk på samme måte - og så videre i utallige ledd. Nettverkene er i seg selv interessante, siden vi gjennom

"krysspeilingen" etter hvert satt på flere navn som er "venner" med mange kriminelle og kanskje verdt å se nærmere på. Men den tidkrevende metoden resulterte i at det innimellom også dukket opp helt «åpne» Facebook-profiler, med andre ord der også utenforstående har tilgang. Disse personene var ofte helt uinteressante og trolig perifere i gjengmedlemmenes omgangskrets, men andre profiler var gull verdt journalistisk.

Disse "vennene" eller "venners venner" var blant annet svært aktive i forhold til å legge ut bilder fra ulike fester og livet forøvrig, samtidig som enkelte med "statusmeldinger" og åpen dialog med hverandre i Facebook-profilenes "vegger" ga svært detaljerte opplysninger. Blant konsekvensene av dette var:

- * Hundrevis av private bilder fra ulike tilstelninger har gitt et unikt innblikk i gjengenes omgangskretser og livsførsel. Facebook har en funksjon som "merker" alle personer på bilder med fullt navn om brukeren ønsker det - noe som hyppig er i bruk. Vi har blitt kjent med personlige vennskap mellom enkeltpersoner fra Oslos underverden (men også mellom kriminelle og folk fra for eksempel det legale næringslivet) som vi ikke ante noe om i forkant. Vi oppdaget for eksempel at en person som politiet trodde var i en livsfarlig konflikt med et gjengmiljø dukket smilende opp på en fest hjemme hos folk som angivelig var ute etter å drepe ham.

- * I perioder har vi gjennom Facebook vært løpende orientert om bevegelsene til en rekke personer, blant annet en rekke utenlandsturer på gitte datoer som har vist seg å være interessante i forbindelse med mulig kriminell aktivitet.

- * Noen har kommet med direkte antydninger om kriminell aktivitet i ulike tekstmeldinger - men også bilder. Én norskpakistaner hadde en periode et bilde av en pistol og en bunke pakistanske pengesedler som "profilbilde", en annen hadde et tilsvarende med pistol og en flaske vodka. Andre har posert med pistoletterligninger på fester.

- * Ved å notere navn som stadig dukket opp i spesielle sammenhenger, men som vi ikke hadde hørt om før, oppdaget vi flere Facebook-profiler med falske eller modifiserte navn som i virkeligheten tilhørte personer med navn vi var svært godt kjent med. Disse har vært spesielt interessante.

Selv om de fleste kriminelle åpenbart prøver å skjerme nettaktiviteten sin til en viss grad, gjør Facebook-strukturen med andre at det er mulig å finne "bakdører" til nettopp bilder og informasjon som man kan anta at objektene ikke ønsker i hendene på journalister eller politiet. I våre publiserte artikler har informasjonen herfra fungert som indirekte, men svært verdifulle bekreftelser på forhold politiet eller andre har hevdet, men også som viktig grunnlag for artikler som ennå ikke er ferdigstilt.

En fotnote er at mange også utenfor de kriminelle miljøene på Facebook ennå ikke synes å ha et avklart forhold til hvem de er "venner" med. Blant annet var en profilert journalist i en stor avis nylig å se på "vennelista" til en kjent, behørig straffedømt mann.

Systematisering av dommer

En viktig del av vårt arbeid ble å hente ut dommer fra forskjellige domstoler på Østlandet. Vi hentet ut dommene til de 40-50 mest sentrale personene, hovedsakelig fra Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett, men også fra tingrettene i Romerike, Asker og Bærum og Follo. Vi

hentet ut drapsdommer, voldsdommer og utpressingsdommer, men også mindre saker som viste seg å ikke være knyttet til gjengkriminalitet.

Vi ble etter hvert klar over at mange av de antatte lederne i miljøene ikke har ferske domfellelser mot seg. Hva dette skyldes er uklart, men en påstand er at personer med mindre status i det aktuelle miljøet tar straffene for sine høyere rangerte ledere.

Det var en utfordring ved at domstolene ikke er nødt til å gi ut dommer som er eldre enn fem år til pressen. Vi fikk tak i en del via gode kontakter i systemet, men vi skulle gjerne hatt tilgang til flere, eldre dommer. En måte å løse dette på er rett og slett å søke i eldre artikler i for eksempel A-tekst – der mange av dommene er omtalt gjennom pressedekningen av disse.

Krevende kildemøter

Vi hadde en lang rekke kildemøter både før artikler ble publisert, ofte med personer som er dømt for blant annet grov voldskriminalitet. Også i forlengelsen av sakene hadde vi møter. Vi har også snakket med folk som tilsynelatende ikke er i politiets søkelys, men som har påfallende mye kunnskap om ferske forbrytelser.

En av de første mennene vi prøvde å få kontakt med var en person som har vært involvert i en av de pågående konfliktene i gjengmiljøene. Vi kjente navnet hans og identiteten til en rekke av hans påstått kriminelle omgangskrets. Etter en telefon- og sms-runde blant disse potensielle kildene kom vi i kontakt med en mellommann som (han også) betydret at han var "ute av miljøet og ikke har noe å gjøre med det lenger", men gikk til slutt med på å formidle kontakt med det som innledningsvis framsto som en hovedperson.

Den korte telefonsamtalen med denne kilden var nyttig, men kortfattet og fattig på verifiserbare fakta eller bekreftelser, og vi måtte stadig bruke mellommannen fordi personen kun ville bruke andres mobiltelefoner i kontakten med oss.

Men etter den noe trege starten forsto vi raskt at det ikke nødvendigvis var «riktig» person vi var i kontakt med. Kort tid etter ble en av Dagbladets reportere oppringt av en annen mann i samme «gjeng», som var svært nysgjerrig på hva vi nå jobbet med. Vi foreslo et møte, og den straffedømte mannen, som allerede satt i bilen, dukket opp på avtalt sted etter mindre enn ti minutter. Han ville først ha forsikringer om at vi ikke hadde installert skjult opptaksutstyr i møterommet i Havnelageret som han satt i, før han ba de to journalistene om å skru av mobiltelefonene sine og legge dem i den andre enden av etasjen i bygget så lenge møtet varte.

Mannen var tidvis svært anspent, på grensen til det aggressive, men i den relativt lange spørsmål-svar seansen åpnet han seg på flere områder. Han viste seg å være svært sentral, og ga et viktig innledende overblikk over dagens maktforhold i gjeng-Oslo og en svært oppdatert historikk på konkrete hendelser som framsto som troverdig og som vi senere fikk bekreftet av uavhengige kilder. Som mange andre gjengkriminelle var han villig til å utlevere for oss helt ukjente detaljer om miljøene han rivaliserer med.

Vårt inntrykk er at denne kilden aldri har vært i kontakt med journalister tidligere, i likhet med flere av kildene vi senere fikk et forhold til.

For mange av personene som har vært involert i organisert kriminalitet har det blitt en hverdagsrutine å sjonglere flere mobilabonnementer registrert på forskjellige navn og i perioder gå ut fra at samtaler og tekstmeldinger er avlyttet av politiet. Selv om enkelte er

svært drevne i sms-formuleringer som gir bekreftelsene vi trenger, men som ikke kan ramme dem i en eventuell politietterforskning, medfører all forsiktigheten at møter ansikt til ansikt gjerne er den eneste muligheten til å få sammenheng i historiene.

Vi var imidlertid ofte overrasket over hvor fyldige samtaler disse kildene er villige til å ha når tilliten rundt anonymisering først var etablert og omgivelsene var antatt "avlyttingstrygge".

Å få på plass møter var imidlertid svært tidkrevende og omstendelig de første månedene, mens det løsnet noe da publiseringen av artiklene startet. Da ble vi flere ganger kontaktet av personer som blant annet var svært uenige i vår framstilling, men som senere ble verdifulle kilder gjennom møysommelig pleie med sms, telefonsamtaler og møter.

Under flere av møtene som var avtalt med enkeltpersoner, dukket det plutselig opp et helt kobbelt med venner av vedkommende. Flere av ansiktene vi har kjent igjen er folk som har vært koblet til alt fra NOKAS-saken til flere kjente drapsforsøk, men som i møte med Dagbladet gjerne opptre mer som glisende forretningsmenn eller uskyldsbare, naive ungdommer.

Noen har ikke villet møte oss. Én antatt viktig mann i en del av Oslos underverden som tidvis samarbeider med de norskpakistanske gjengene har uteblitt fra to avtaler, og har tidvis en lett truende omgangstone. Andre vil bare snakke med oss om politiet har beskyldt dem for konkrete lovbrudd.

Svært få av våre mange anonyme kilder har villet bli sitert, utover å bli en del av det smått floskelaktige «kilder i miljøet» eller «Dagbladet erfarer» i tilfeller der opplysninger har latt seg bekrefte fullt ut.

Vi etablerte klare rutiner for disse kildemøtene. Enkeltreportere skulle aldri møte disse kildene alene. Vi møtte dem utelukkende på offentlig sted eller i Dagbladets lokaler. Vi sa alltid fra til våre ledere om hvem vi skulle møte, hvor og når. Vi har gitt bort telefonnumrene våre, men sørget for at reporterens privatadresser var vanskelig tilgjengelig.

Vi hadde en lang rekke kildemøter, og mange av disse var med personer som er dømt for grov kriminalitet. Det siste kildemøtet før publiseringen av den første hovedsaken søndag 5. oktober fant sted klokken 19.00 lørdag 4. oktober.

Gjennom arbeidet med mange titalls personer fikk vi etter hvert et kildenett som gjorde det mulig å i løpet av kort tid kvalitetssikre rykter eller påstander med flere involverte, og alle opplysningene som har stått på trykk er grundig verifisert.

I forbindelse med artikkelen om «mafiadrosjene» fikk vi fra en taxisjåfør vite at alle bilene i et av selskapene er tilgjengelig ved å taste et bestemt innvalgsnummer fulgt av nummeret som står på taket av drosjen. Dette gjorde at vi kunne ringe direkte til et tjuetalls taxisjåfører i forsøket på å konfrontere dem med at deres taxi ble koblet til gjengkriminalitet. Ikke overraskende stilte samtlige seg uforstående til at de var blitt spanet på av politiet, også vedkommende som knyttes til salg av narkotika fra den aktuelle drosjen.

Den spesielle telefoneringen førte til at én drosjeeier dukket opp utenfor Dagbladet med en kamerat. De var svært nysgjerrige på våre undersøkelser, men hadde ingen forklaring på at bilen de kom i var registrert i gjengsammenheng.

Vi har også vært ute i felt ved enkelte av boligene til sentrale gjengmedlemmer i forsøk på å få ferske bilder, men spaningsprosjektene ble som regel for tidkrevende og framsto etter hvert som en for stor utfordring sikkerhetsmessig.

Våre relativt enkle, men grundige Excel-oversikter gjorde det mulig å effektivt knytte et større antall personer fra de aktuelle miljøene opp mot andre registre uten alt for mye arbeid. Ett eksempel på konkrete saker det kan resultere i er ved den årlige publiseringen av likningstallene, da vi 16. oktober i fjor skrev en artikkel vinklet på skatteopplysningene til Rasool-brødrene, men som også inneholdt spennende sammendrag som at «Bare fem av de 26 [mest sentrale i B-gjengen] hadde i fjor ei nettoinntekt på over 100 000 kroner. I snitt betalte de mest sentrale B-gjengmedlemmene 15 560 kroner i skatt».

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/15/550338.html> (16. oktober 2008)

Til slutt kunne vi på eget grunnlag trekke konklusjoner om gjengenes struktur og enkeltpersonenes roller. Og mange av våre funn sammenfalt ikke med politiets materiale og mistanker. Et eksempel på dette er torpedoen som faktisk pleiet sosial omgang med de samme folkene politiet mente skulle drepe ham.

Et annet eksempel er at flere av personene som er listet opp av politiet ikke lenger er en del av miljøet, ifølge svært troverdige kilder. Vi fant også navn på personer som helt åpenbart var en del av miljøet, uten at de var oppført i politiets liste. Et annet eksempel er brødregjengen fra Romerike som vi kunne beskrive at nå sitter svært nær toppen i B-gjengen, var oppført noe lenger ned på politiets rangering.

Det har vært tidkrevende og vanskelig å komme til bunns i disse sakene. Kildene i miljøene må oppsøkes direkte, og deres opplysninger må verifiseres hos andre kilder. Det samme gjelder politiet. Både politiet, gjengmiljøene og for eksempel forsvarsadvokatene deres har ofte et ønske om å få fram en side av en sak eller situasjon. Vår jobb blir da å finne ut om det faktisk stemmer.

Det var aldri aktuelt for oss å bare forholde oss til politiets versjon og virkelighetsbeskrivelse.

Det har vært problematisk å forholde seg til informasjonen fra gjengkildene. Vi har derfor etterstrebet å få bekreftet informasjonen av uavhengige kilder, for eksempel i politiet eller i rivaliserende miljøer eller hos andre personer med god kjennskap til miljøene.

Vi ble også kontaktet av flere personer i det såkalte Young Guns-miljøet, som reagerte sterkt på at vi beskrev at miljøet i praksis lå med brukket rygg, sammenlignet med B-gjeng-miljøet. De ønsket å møte oss for å fortelle hvordan de mente det var, og at de slettes ikke lå nede.

Vi vurderte tanken på å møte et større antall mennesker vi ikke hadde fullstendig oversikt over. Vi ante ikke hva deres agenda på møtet ville være utover at de ønsket å fortelle sin versjon. Men med gode rutiner på hvordan vi skulle håndtere slike situasjoner, arrangerte vi et møte på styrerommet i Dagbladets nye lokaler på Havnelageret. Cirka ti menn i 20-åra møtte oss i redaksjonslokalene. Vi serverte kaffe og vann. Mennene var tydelig opprørt over omtalen de hadde fått, men var på ingen måte aggressive eller ufine i sin fremtreden.

De fikk luftet sin frustrasjon, men slet noe med motstridende argumentasjon da de hevdet at de ikke var gjengmedlemmer i Young Guns, men en vanlig vennegjeng som holdt sammen. Samtidig ønsket de veldig å få fram budskapet sitt om at Young Guns ikke lå med brukket rygg.

Under møtet, som etter hvert ble til et anonymt intervju, merket vi hvordan en av mennene stadig måtte konferere med en for oss ikke navngitt person over telefon. For eksempel da samtalen begynte å dreie seg om vi kunne få ta anonyme bilder av dem, ble en person kontaktet på telefon. Etter kort tid ble det klart at det ikke var aktuelt å bli avfotografert – heller ikke anonymt. Noe vi respekterte.

Multimediejobbing

Fire av de involverte reporterne i prosjektet jobber til daglig i Dagbladet.no, mens sistnevnte jobber i papiravisa.

Prosjektet var hele veien tenkt som et multimedialt samarbeid og ble presentert i alle Dagbladets kanaler.

Det var viktig å utnytte de ulike kanalene best mulig, og vi har jobbet aktivt for at stoffet som er blitt presentert i papiravisa ikke skal være det samme som nettavisa, og motsatt. Alle sakene som er blitt publisert i begge kanaler er blitt kraftig tilpasset henholdsvis papir- og nettmediet. Nettsakene har blitt fulgt av tre egenproduserte videoer. Nettsakene har også blitt tilrettelagt med linker til tidligere saker. Prosjektet ble lansert på oppslagsplass i papiravisa, og fulgt opp samme dag med de første nettsakene.

Et hovedpoeng her er videoen, som ligger på den vedlagte DVD-en, en kortdokumentar som ble presentert i den første hovedsaken på Dagbladet.no og som senere fulgte de fleste sakene vi produserte.

Vi erfarte at det var en stor fordel med reportere fra både papir- og nettavisa i prosjektet. Det gjorde at stoffet ble best mulig tilpasset begge kanaler, og det var viktig i forhold til den praktiske gjennomføringen og produksjonen.

Konsekvenser:

Våre saker bidro til ny innsikt og økt fokus på gjengproblematikken i den offentlige debatt, og i andre medier.

TV Norge hadde hovedoppslag basert på vår første hovedsak. (5. oktober)

Senere ble andre saker, som at politiet spaner på 37 drosjer de mener kan knyttes til gjengene, sitert av NTB og flere andre medier. (9. oktober).

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/09/549677.html>

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=517172>

I tillegg ble det arrangert en debatt om vårt prosjekt og Rasool-rettsaken på Stopp Pressen mellom statsadvokat Kristian Nicolaisen, advokat Vidar Lind Iversen, voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk og kveldsredaktør i Dagbladet Frode Hansen.

<http://www.facebook.com/home.php?#/event.php?sid=2feae2cdd0b88404c64f24bb42e2c372&eid=45593700118>

Skyting på Furuset

Omtrent en uke etter at vi hadde vår hovedsak på trykk, ble en ung gutt fra Grønland, tilknyttet de såkalte Grønlandsgutta, skutt på Furuset i Oslo, etter en slåsskamp mellom dem og en gjeng fra Furuset.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/13/550157.html>

Som en direkte følge av det løpende prosjektet hadde vi da kilder med unik kunnskap og innsikt, som gjorde at vi hadde et forsprang på andre medier, og blant annet kunne beskrive at dette ikke var en enkelthendelse, men et resultat av en lengre konflikt mellom de to miljøene.

Enda viktigere var det at vi hadde hatt kontakt med Elyas Mohammed, som på 90-tallet var en del av en av Oslos kriminelle gjenger, men som nå er sosialarbeider og engasjert i gjengproblematikken.

Han tilbød seg å mekle i konflikten, og gikk ut med erklæringen hos oss:

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/14/550170.html>

Mohammed var seinere i kontakt med flere voksne i begge miljøer, og selv om han til slutt ikke stod for selve meklingen, ble det satt i gang meklingsprosesser etter hans utspillet på Dagbladet.no. Senere har det ikke vært voldelige sammenstøt mellom ungdomsgjengene.

Mohammed ble intervjuet av flere medier etter vårt oppslag, og stilte blant annet opp direkte hos P4 og NRKs debattprogram I Kveld.

<http://www.p4.no/story.aspx?id=288909>

Muligheten til å tette påtalemyndighetene i kortene

Da hovedforhandlingen i den såkalte Rasool-saken startet 6. oktober i fjor, hadde statsadvokat Kristian Nicolaisen i utgangspunktet stevnet 86 vitner som skulle kalles inn til den omfattende rettssaken. Våre undersøkelser viste at én av dem var en torpedo. 18 av vitnene ble av politiet knyttet til B-gjengen, miljøet rettssaken handler om. (Dagbladet.no 6. oktober 2008)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/05/549236.html>

Framtida til gjengprosjektet

Flere politifolk i gjengprosjektet var i sommer bekymret for gjengprosjektets framtid. De var fornøyd med kunnskapen og metodene de hadde skaffet seg, men fryktet at de ville bli økonomisk strupt fra høsten av, og at de i praksis måtte følge gjengene som et sideprosjekt, og ikke 24 timer i døgnet, som de har gjort de siste årene.

Politioverbetjent Eirik Jensen, som ledet det da midlertidige prosjektet, sa følgende om framtidsutsiktene hvis de gikk ”til å jobbe på gamlemåten”. (3. oktober)

- Da tror jeg vi er tilbake til det gamle nivået ganske raskt.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/03/549013.html>

Altså det samme nivået som før Aker Brygge-skytinga, da politiet knapt visste opp ned på gjengmiljøet i Oslo.

Justisminister Knut Storberget og statsminister Jens Stoltenberg kom etter hvert på banen.

Under regjeringens skrytekonferanse på Operaen 8. oktober 2008 spurte Dagbladet.no statsminister Jens Stolteberg om hvorfor ikke gjengprosjektet var tilgodesett i årets statsbudsjettforslag. Først ønsket ikke Stoltenberg å svare på det konkrete spørsmålet, men etter cirka ti minutter fikk han en lapp i hånda. Da avbrøt han et annet spørsmål han var i ferd med å svare på, før han kom med følgende lovnad overfor Dagbladet.no og resten av pressen til stede:

- Gjengprosjektet skal videreføres.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/08/549600.html>

Tidligere samme dag hadde Oslo politiforening gått ut med en bekymringsmelding etter at gjengprosjektet ikke hadde blitt nevnt i statsbudsjettforslaget.

Justisminister Knut Storberget (Ap) sa at det ikke skulle kuttes i prosjektet. Han mente tvert i mot at statsbudsjettet kunne forsterke prosjektet og argumenterte med at pengene skulle øremerkes til flere politistudenter, samtidig som han la til at politidistriktene generelt hadde fått mye midler som de skulle fordele internt.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/08/549511.html>

Politiets gjengprosjekt er nå permanent. Blant annet fordi offentligheten, gjennom Dagbladet og Dagbladet.no har fått et innblikk i Oslos gjengmiljø, trusselen det utgjør og hvordan en kan arbeide for å redusere problemet. Sakene våre bidro til en debatt i det offentlige rom der Norges statsminister til slutt valgte å ta ordet og garanterte for prosjektets eksistens.

En mulig negativ konsekvens av våre saker kan ha vært å fyre opp under konflikter mellom miljøene, og at de enkelte gjengmedlemmer sterkere identifiserer seg som medlemmer som følge av omtalen. Dette var en problemstilling vi var klar over ved prosjektets oppstart, unngikk for eksempel konsekvent romantiserende artikler om personer og miljø.

Det har vært kjent at enkelte gjengmedlemmer har hatt sterke politiske synspunkter, ikke minst knyttet til Midtøsten-konflikten, for eksempel i Bhatti-saken. Gjennom vårt gjengprosjekt fikk vi kunnskap som gjorde det mulig å publisere overraskende fortellinger om gjengmiljøene, som for eksempel at sentrale gjengmedlemmer tok sterk avstand fra voldsbruken i opptøyene i forbindelse med Gaza-demonstrasjonene i januar i år.

<http://www.dagbladet.no/2009/01/09/nyheter/innenriks/opptoyer/demonstrasjon/gjengkriminalitet/4309126/>

- Vi stod skulder ved skulder med B-gjengen

(9. januar 2009)

Vi kunne også beskrive hvem av gjengmedlemmene som faktisk var involvert og deres tilknytning til gjengen, da to medlemmer i B-gjengen ifølge politiet var involvert i fyrverkeriskytingen på Frimurerlosjen etter demonstrasjonen tre dager seinere:

<http://www.dagbladet.no/2009/01/16/nyheter/gjengkriminalitet/b-gjengen/gaza/demonstrasjoner/4404831/>

Konklusjon

For første gang har en avis kunnet presentere en samlet oversikt over gjengenes medlemmer, organisering, mål og kriminelle virkemidler.

Vi har også presentert den første totale oversikten over de forskjellige gjengenes forhold til hverandre, og hvordan gjengmedlemmer ser på seg selv og allierte/motstandere i den kriminelle underverdenen.

For første gang har en avis kunnet avdekke hva politiet faktisk vet om gjengene og deres oppbygging, og hvordan det mye omtalte gjengprosjektet jobbet konkret for å kartlegge, overvåke og knekke gjengenes kriminelle aktiviteter. Vi kunne også avdekke at enkelte sentrale opplysninger i politiets etterretningsmateriale er feilaktig og/eller utdatert.

Vi har også kunnet vise hvordan B-gjengen har jobbet målrettet med å reorganisere seg i kjølvannet av den såkalte Brasil-saken som rammet Rasool-familien og gjengen hardt. Vi har også vist hvordan kriminelle gjenger inngår allianser med legal næringsvirksomhet som en del av inntektsgrunnet, eksemplifisert med båndene til deler av taxinæringen.

Sakene våre har skapt offentlig fokus om gjengenes skadelige virksomhet i det norske samfunnet, og utløst debatt om hvordan samfunnet kan komme problemene til livs.

Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

Vi var fem reportere som begynte å jobbe med prosjektet i august 2008. Men det skjedde ved siden av den løpende nyhetsdekningen, etter vanlig arbeidstid og i roligere stunder. De siste to ukene før publisering jobbet noen av oss flere dager sammenhengende med prosjektet, og de tre-fire siste dagene jobbet vi alle fulltid.

Det ble mye overtid, på samtlige av medarbeiderne, spesielt i innspurten.

Vi har til hensikt å jobbe videre med det grunnlaget vi allerede sitter med. Vi har flere oppsiktsvekkende opplysninger og tips i dette prosjektet.

Oslo 19. januar 2008

Sakene:

Vedlagt følger følgende saker. Vi ser gjerne at juryen også klikker seg inn på linkene som følger her, for å se hvordan sakene ble presentert på nett med video.

5. oktober:

Det første oppslaget:

Krigen i Oslos underverden. Dagbladet avslører: Slik opererer gjengene

På Dagbladet.no:

Slik ser gjeng-Oslo ut akkurat nå

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/04/549173.html>

- Denne gjengtoppen (27) kan bli drept når som helst

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/04/549171.html>

6. oktober:

I papiravisa:

Politiet fulgte pengene og fant: * Sju eiendommer. * 22 biler. * Moteklær for 475 000 kroner.

På Dagbladet.no:

- Tar familien og eiendeler for å såre

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/06/549276.html>

Torpedo, moteekspert og 18 gjengmedlemmer

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/05/549236.html>

B-gjengbrødrene avviser at de er mafiafamilie

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/06/549293.html>

Beveget gjengleder da foreldrene måtte stå skolerett

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/06/549310.html>

7. oktober:

I papiravisa:

Konflikt innad i gjengene: - De unge vil krige

På Dagbladet.no:

- De yngre vil slåss og krige, de eldre vil tjene penger (versjon av overnevnte sak)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/07/549355.html>

- «Onkel Skrue» var mellommann for Rasool-lån

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/07/549474.html>

B-gjengleder Ghulam Abbas mener politiet har regnet feil.

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/07/549500.html>

8. oktober:

I papiravisa:

Drømte om bil og fine klær. Derfor sluttet gjenglederen på skolen

På Dagbladet.no:

Storberget: Ikke en krone til gjengprosjektet

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/08/549511.html>

Stoltenberg: - Gjengprosjektet skal videreføres

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/08/549600.html>

9. oktober:

Politiet spaner på 37 «mafiadrosjer» (også publisert i papiravisa samme dag)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/09/549677.html>

14. oktober:

- La meg mekle mellom gjengene

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/14/550170.html>

15. oktober:

«Jeg var en god soldat for dem» (variant av saken også publisert i papiravisa samme dag)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/14/550294.html>

16. oktober:

Seks mafiatiltalte brødre betalte 37 000 i skatt

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/10/15/550338.html>

9. januar:

- Vi stod skulder ved skulder med B-gjengen

[http://www.dagbladet.no/2009/01/09/nyheter/innenriks/opptoyer/demonstrasjon/gjengkrimina
litet/4309126/](http://www.dagbladet.no/2009/01/09/nyheter/innenriks/opptoyer/demonstrasjon/gjengkrimina
litet/4309126/)

